

جلوه‌های ادبی در نگارگری

■ جلوه‌های ادبی در نگارگری
■ نوشته: اکبر جباری

اشارت» می‌گذرد.

در فصل دوم نگاهی به نحوه تصویرسازی ادبیات و بیان تصویری آن خواهد شد. ادبیات به عنوان یک زبان هنری، بیان خاصی در ارائه معانی و حقایق دارد. این بیان خاص گاهی منجر به تصویرگری می‌شود که از آن به «تصویر ادبی» یاد شده است.

در فصل سوم برخی از مضامین بکار رفته در ادبیات که مورد توجه نگارگران نیز بوده مورد مقایسه تطبیقی قرار می‌گیرد. بستر اصلی این مضامین ادبیات بوده و کلام شاعر به زیباترین نحو این مضامین را در صور خیال ابداع نموده و هنرمند نگارگر نیز به واسطه هم‌سخنی با ادبیات، از این صورت‌های خیالی بهره‌مند شده و آنها را به زبان تصویر ترجمه نموده است.

اما مهمترین فصل کتاب، فصل نهایی - بررسی آثار - است. در این فصل آثار برگزیده‌ای از نگارگری اسلامی ایران در دو بخش جداگانه (مثنوی - غزل) مورد بررسی قرار می‌گیرند. روشی که در این بررسی‌ها مورد استفاده قرار گرفته، چندان ناآشنا نخواهد بود. چراکه در فصل‌های پیشین به تفصیل از آن سخن گفته شده است و البته خواننده آشنا درمی‌یابد که چنین روشی هیچگونه سختی و سازگاری با روش‌های معمول تحقیق ندارد.

در درون این دایره افتاده و دائماً از تصویر به شعر و از شعر به تصویر به گردش می‌آید. مخاطب از یک سو معانی شعر را در تصویر بازمی‌یابد و از دیگر سو، تصویر به او در فهم معانی شعر یاری می‌رساند. به‌مدد حضور ادبیات در کنار تصویر، اثر هنری قابلیت تأویلی جدید می‌یابد و افق‌های تأویل گشوده می‌شود.

هرچند که نگارگری خود دارای بطون متعدد است و این وجه بسبب قابلیت تأویل آن است، اما حضور ادبیات در نگارگری این قابلیت تأویلی را می‌افزاید و از این جهت این هنر از دیگر انواع نقاشی از جمله ایلوستراسیون متمایز می‌شود.

در فصل اول کتاب نوع نگاهی که در بخش دوم به نگارگری شد، مورد شرح و بسط قرار گرفته و سعی در شفاف شدن این طریق شده است. این فصل تصویری از معنا و حقیقت ادبیات اسلامی ایران بدست می‌دهد و در این مسیر از گذرگاههایی نظیر «ادبیات و حقیقت کلام، ادبیات و فرهنگ، ادبیات و حقیقت، شعر و مقام تفکر در وجود، حکمت تأویلی، ادوار شعری، ادبیات زبان

مجموعه بزرگ فرهنگ و تمدن اسلامی ایران شاهد هم‌سخنی و نجوای عاشقانه هنرهایی است که هریک جمال بی مثال و شوکت رحمانی را در خود نمایان ساخته و انسان را از هر سوبه یک حقیقت رهنمون می‌گردد. نگارگری میراث‌دار ودیعه دل‌آگاهانی است که از سرچشمه حکمت سیراب شده و سیر در بستان دلربای حقیقت نموده‌اند. جلوه‌های زیبایی نگاره‌ها که مکاشفه در «عکس مه‌رویان» آن بستان‌اند، به روایت «بلبلان عرشی» در صورت زیبایی کلام شاعرانه، آینه‌ای شفا را بر همگان هدیه می‌کند، تا حقیقت هنر و مقام محمود انسانی خود را مشاهده کنند. شعر و ادب از یکسو، نگاره‌های بهشتی از دیگر سوی، کتاب را به مجموعه‌ای مقدس و کلید گنج الهی تبدیل کرده تا راز نهفته حکمت با آن گشوده شود.

کتاب حاضر شامل چهار فصل است. فصل نخست این رساله مدخلیست برای آنچه که در فصل‌های بعدی گفته می‌آید. فصل اول تصویری از ادبیات و معنای آن بدست می‌دهد. لذا طریقتی را که تنها طریق ممکن و محقق در مواجه با ادبیات (و بطور کلی هنر) است، یعنی طریق تأویل برگزیده شده و سعی گردیده تا فصول دیگر کتاب نیز همین منظر و طریق را ببینماید.

شعر و تصویر دایره‌ای را ایجاد می‌کنند که مخاطب